

Évi beszámoló jelentés.

A jelentés beszámol az Amphora Kőnyűbuvár Sport Club vizalatti barlangkutató csoportjának a Kossuth barlangban 1978. évben végzett munkájáról.

A csoport tevékenységét nagymértékben nehezítette az a tény, hogy a Kossuth barlang bejárati térsége omlelékos és a kuszoda egy rövid szakasson /kb.5 m/ annyira leszűkül, hogy az áthaladás itt igen fáradtságos.

A kutatási kérelmünkben leírt cél a szifon megtisztítása és átuszása csak rendkívül tapasztalatos, nagy létszámú búvárcsoportnak sikerülhet. A nagy létszám nagy anyagi erőt és nagy tömegű felszerelést igényel. Ezt ezen a szűkületen keresztül biztonságosan, tervszerűen megvalósítani, a balesetvédelmi előírások betartása mellett nem lehet.

Konkrétan megfogalmazva, egy balesetet szenvedett búvár élete megmentésének nagyon kicsi a valószínűsége, mert ezen a szűkületen egy elégtelenül nagy tömegű testet nagyon nehéz keresztül segíteni, ami eldöntheti az időben történő orvosi beavatkozás eredményességét.

Clubunk vezetősége előírta, hogy ezt a körülményt megszüntetve lehet csak minden erőt a szifon tisztítására és utána az átuszásra fordítani.

A rendelkezésre álló egy év nem volt elegendő az új feltételek, új szempontok szerint elhatározott és elkezdett feladatok elvégzéséhez.

Ezek a feltételek elsődlegesen a barlangba történő bejutás lehetőségét keresik a számunkra kritikus szűkület elkerülésével.

Első alternatíva a szűkület kibontása volt, de ezt a vizalatti barlangkutató csoport nem vállalta. Sem felszerelés

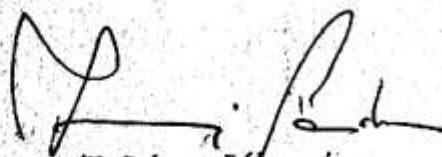
sem idő nem volt a tágitáshoz, ami kitágitva sem lett volna ideális hely a kényes búvófelszerelések szállítására.

A második megoldásnak tekinthető a barlang bejáratí szakaszának bányászati módszerekkel történő kiépítése. Ehhez az Amphora KSC is hozzájárulna jelentős anyagi erővel, nem beszélve az esetleges máshonnan kapott anyagi segítségről. Ezt a lehetőséget szem előtt tartva fogtunk hozzá a Kossuth barlang-teodolit segítségével történő felméréséhez. A teodolittal végzett barlangi felmérés kb. 70 %-át elvégeztük. A munkaközi térkép egy példányát jelentésünkhöz csatoljuk. Remélhető, hogy az 1980-ban készülő összefoglaló jelentésben, konkrét adatokat tudunk közölni egy esetleges társ legmegfelelőbb helyéről és a készült térképünket alaptérképnek használhatják.

Harmadik variációként egy nyelőn vagy hasadékon keresztül történő behatolást vizsgáltunk meg, Horeczky József geológus hallgató vezetésével, aki a Kossuth barlang földtani környezetét is felmérte, a barlangi szifon átvezethetőségének szemszögéből.

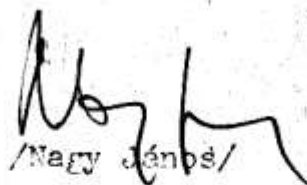
Végezetül az Amphora-KSC vezetőségének és tagságának anyagi és erkölcsi támogatására számíthatunk, ami elsődleges szempont csoportunk számára, ahhoz, hogy bármilyen formában eredményes munkát végezhessünk.

Budapest, 1979. január 15.

/Halász János/
Club elnök

/Nagy János/
Kut vez.h.

A Kossuth-barlang földtani környezete.

A Jósua patak völgyétől északra elterülő hegyek /Nagy-oldal, Kopaszhegy/ alatt húzódik a Kossuth-barlang. Bejárata Jósuaftól nem messze, a Tohonya-völgy elején van a Nagy Tohonya forrás felett.

A barlang 1956-ban vált ismertté, de már a harmincas évek elejétől feltételezték létét karsztmorfológiai és karszthidrológiai megfigyelések alapján. Felismerése, kutatása Kessler Hubert /1933, 1956/, Jakucs László /1951/ és Réday Ádám /1956/ nevéhez fűződik.

A Kossuth-barlang járatainak összhossza 1 km.-re tehető. Keletkezése a Vass Imre barlangóval rokon; tektonikus eredetű üreg, melynek kialakításában a víz eróziójának csak kis szerepe volt. Aktív, bővizű patakjének felszínre lépése a Nagy Tohonya forrás; amely egyedi jellegzetességet mutat.

A terület legtöbb forrásától eltérően, a Nagy Tohonya forrás vízhozama, csak kismértékben függ a lehulló csapadék mennyiségétől. A területre hulló bővizű csapadékok utáni áradásai lessabban jelentkeznek és tovább tartanak, mint a hegység déli karszt részlegének eróziós barlangjaiból felszínre törő forrásoké. Ezt valószínűleg az okozza, hogy vizgyűjtő területén nincsenek kimondott víznyelők, amelyek nagytömegű áradmányvizeket vezethetnének a földalatti karszt csatornába.

A forrás vízhozamának másik jellegzetessége, hogy időjárástól független, gyorslefolyású, kitörés szerű változósokat mutat. A forrás átlaghozama 100 l/s, minimuma 25 l/s, maximuma 1500 l/s. Kitörései leggyakrabban középhozamánál jelentkeznek, átlagosan 115 l/s-al növelik az átlaghozamot 12 órán keresztül. A kitörések havi 1, heti 4 közötti gyakorisággal követik egymást. Mindez valószínűsíti egy idő-

szakos földalatti forrás létét, amely időnként üríti földalatti víztározóját, majd ismét feltöltődik /szivornya hatás/.

Jelenleg a barlang feltérképezése folyamatban van. Feltételezzük, hogy még jelentős barlangrendszer kapcsolódik az eddig megismert járatokhoz, de a továbbjutást a barlang mai végét jelentő szifon megakadályozza. A barlang térképezésével és a szifonon való átjutással az Amphora Euvár Klub tovább foglalkozik.

A terület földtani felépítése.

A terület földtani képződményeit a Jósua patak tárja fel. A patak völgye egy antiklinális /egykori boltozat/ tengelyébe vágódott be. Ez a Jósua völgyi antiklinális.

A völgytől északra és délre fensíkok helyezkednek el, melyek egy-egy szinklinálisnak felelnek meg.

Jósvafőtől nyugatra az idősebb triász képződmények kiéleződnek. Ezután már a redő folytatását nem ismerjük. Tehát a redő-tengely keletről nyugat felé süllyed, és a Jósvafő környékén alábukik. A redő magját, a völgyben jelentkező idősebb triász képződmények alkotják. Kelet felé egyre idősebb képződményeket figyelhetünk meg, itt az antiklinális egészen Bodvaszilásig nyomozható.

A felszínen csak a triász képződmények tanulmányozhatók, mint a terület legidősebb földtani képződményei. A Jósua völgyi antiklinális alsó triász képződményeinek a fekéje a felszínen nem tanulmányozható.

A terület rétegsora a következő:

A legidősebb felszíni kibukkanásban jól tanulmányozható alsó triász szeizi emeletbe tartozó, főleg lilás-vörös, néhol zöldes-szürke homokkövek és agyagpala. Az alsó triász-kampili emeletének alsó részéből sárgás-barna agyagpálák, márgák tanulmányozhatók. A középső kampilira jellemző, hogy a sárgás-barna

agyagpalák és márgával szemben barnás-szürke homokkő jut tulsúlyba, amely vékonyabb barnás-szürke mészkő rétegeket is tartalmaz.

A felső kampiliba kékes-szürke lemezes, néhol gumós mészkövet figyelhetünk meg, melyek sárgás-barna agyagpalával váltakoznak. A kampili fedőjében gutensteini mészkövekkel találkozunk /anizuszi emelet/, ezek sötét-szürke, erősen kalciteres, útésre bitumen-szágu mészkövek.

Az anizuszi emelet középső és felső részének vastag pados, fehéres-szürke mészköve a wettersteini mészkő. Ennek fakvője a gutensteini képződmény. A wettersteini mészkő a jól karsztosodó mészkő fensikok általánosan elterjedt képződménye. Ez egy finom szemű, tömött, szilánkos-kagylós törésű mészkő, amely rózsaszín kalciterekkel átjárt. Ebben a képződményben találjuk meg, a Kossuth-barlangot és a Nagy Tohonya forrás vizgyűjtő területén is ez figyelhető meg.

A karszt fensikok területét vékony talajtakaró, vörös agyag fedi /10-50 cm/, amely csak a töbrök alján vastagodik ki /7-8 m/.

A terület fejlődéstörténete.

A triász időszak elején, a tenger előrenyomulása, a szeizi lilás-vörös homokkövek, agyagpalák képződése ment végbe. A kampili határon karbonátos üledékek képződése indult meg. Ebből a tenger mélyülésére, parteltolódásra következtethetünk. A kampili üledékek egyre meszesebbé váltak, térben és időben sűrűn változó fácieseket tanulmányozhatunk. A kampili fedő képződményei az anizuszi gutensteini mészkövek terrigén anyagban szegény, rosszul szellőzött üledék gyűjtőjében/rakódtak le.

A terület a triász végén kiemelkedett szárazulattá vált, megindult a lepusztulása. A lepusztulási folyamat a kréta

elején fokozottabb volt, erre az időszakra tehető a terület nagyvastagságú triász üledékeinek felgyűrődése.

A pleisztocénben a helyi erózióbázis a Jósua-völgy mélyebbre vágódásával lesüllyed, olyan mértékben, hogy lehetővé teszi a karsztvonulat vízenyűsinek, és a karszt belsejében a barlangjáratoknak a kialakulását. Kifejldnek a barlangok alsó emeletel is, új mellék völgyek vágódnak a karsztba. Ez már az oholocén fázisra esik, így a Kossuth-barlang és a Tohonya völgy kialakulása is.

Budapest, 1979.

HORECZKY JÓZSEF
geol.hallg.